

הרב חיים אבערלאנדער
רב דקהל שארית ישראל
ראה"כ "אור ישראל" ווילעדניק

הבודק שני בתים כגון ביתו וחנותו, האם נחשבת בדיקת כל בית ובית כמצוה בפני עצמה

מקור הדברים / לבאר דדין הליכה אי הוה הפסק בין בדיקת ב'
בתים תליא אי בדיקת ב' בתים מקרי ב' מצוות / לבאר מדוע
בדיקת ב' בתים מקרי ב' מצוות

לא בדק כלל דמיא, והוי מצוה אחת, אבל כאן
בתינוק אחד הנימול, יצא ידי חובתו, ובו נעשה
המצוה, אף אם לא מל את השני, אבל בבדיקה
צריך לבדוק רשותו מחמץ, ואף אם יש לו אלף
בתים הוי מצוה אחת, עיי"ש.

ועיין בספר מועדים וזמנים (ח"ג סי' קצ"ד)
שג"כ נתקשה בזה, והוכיח מזה דבדיקת ב'
בתים הם ב' מצוות, ובדיקת כל בית ובית הוה
מצוה בפ"ע, עיי"ש.

גם בהגדה לפסח תבלין למצוה (מהרה"ג
רבי אברהם פראג ז"ל) בדיני בדיקה בקצרה
(הערה א'), כתב שבדיקת כל בית ובית היא
מצוה בפני"ע, ודומה למי שלובש ב' טליתות
של ד' כנפות, והובאו דבריו בספר הר המור
על פסח (דף ק"ט), והביא שם בשם חכם אחד
דחולק עליו בזה, וסובר דנחשב לחד מצוה,
עיי"ש.

ולדעתי כדבריו מבוארים גם בדברי הר"ן
בפסחים (דף ז'), שכתב ומי שיש לו כמה בתים
לבדוק אינו מברך אלא ברכה אחת, כדאמרין
לענין שחיטה, דאינו מברך אלא ברכה אחת
בבהמות הרבה עכ"ד, וכ"ה במאירי (שם),
ובריטב"א (דף י' ע"א), ובמהר"ם חלוואה (שם)
דף ז' ע"א), וכ"ה בבאור הגר"א (בסי' תל"ב).
ולכאורה, אם הוה מצוה אחת, הרי הדבר פשוט
דאינו מברך אלא אחת, ולמה צריך ראייה
משחיטה, דשם כל בהמה ובהמה הוא מצוה
בפני עצמו, אע"כ דבדיקת כל בית ובית הוא
מצוה בפני עצמו, ודוחק לומר דמייירי כשבדק

מקור הדברים

בשו"ת הריב"ש (סי' שפ"ד) כתב לגבי המל
תאומים, והמוהל אחד, והתינוקות לפניו, בבית
אחד, דהבעל העיטור (שער שלישי הלכות
מילה) דצריך לברך שתי ברכות, כיון דהם שתי
מצוות בפני עצמן, ואי אפשר לעשותן ביחד,
ע"כ מברך על כל אחד ואחד, אולם הריב"ש
האריך לבאר שלא כדבריו, וס"ל דמברך ברכה
אחת, וכתב שזה דומה להא דמצינו לגבי ביעור
חמץ, דמי שיש לו כמה בתים לבדוק, דמברך
ברכה אחת לכולם, וכשם שמחויב לבדוק כל
רשותו, כך מחויב למול כל זכר מאנשי ביתו,
והרי בדיקת חמץ א"א לו לבדוק כל הבתים
בבת אחת, ועכ"ז מברך ברכה אחת, וכמו כן
לגבי מילה צריך לברך ברכה אחת לשניהם,
עיי"ש.

ולכאורה דבריו צ"ב, דבשלמא בבדיקת
חמץ דאף דיש לו כמה בתים, הרי אין כאן אלא
מצוה אחת המוטלת עליו לבדוק ולהשבית כל
חמץ שברשותו, ובדיקת כל הבתים המה מצוה
אחת, וע"כ שפיר מברך רק ברכה אחת,
משא"כ במצות מילה, דחייב מילה של כל
תינוק ותינוק היא מצוה בפני עצמה, שפיר י"ל
דצריך לברך על כל אחד ואחד, והאיך מוכיח
הריב"ש מבדיקת חמץ למצות מילה, וכן
הקשה האור שמח על הרמב"ם בהל' מילה
(פ"ג הל' ו') וז"ל ואינו דומה כלל, כי הבדיקה
היא משום לא יראה, ואם יהיה לו כזית חמץ
בבית אחד הרי עדיין לא גמר מצותו, וכאילו

במהר"ם חלוואה (הנ"ל) דלשונו הוא ממש כלשון הר"ן כמו שיראה המעיין שם, וכתב וז"ל: ואם שח באמצע בדיקה וכו' ע"כ, וא"כ מסתברא למימר שגם הר"ן מיירי בשח באמצע בדיקת בית אחד, ולא בין בדיקת בית אחד לבית השני.

לְבַאֵר דְּרִין הַלֵּיכָה אִי הוּוּה הַפְּסֵק בֵּין בְּדִיקַת ב' בְּתִים תְּלִיא אִי בְּדִיקַת ב' בְּתִים מְקַרֵי ב' מְצוּת

ובמק"א הארכתי במש"כ בשו"ע (או"ח סי' תל"ב סעי' ב') דבברכה אחת יכול לבדוק כמה בתים וכו', והקשה הגרעק"א (בגליון השו"ע שם) דלמה לא אמרינן דהליכה מבית לבית הוי הפסק, כמו שמבואר (בסי' ח' סעי' י"ג) שאם הולך לביהכנ"ס אחר לבישת טלית קטן צריך לחזור ולברך על טלית גדול, דהליכה הוי הפסק, והניחו בצ"ע, וגם הפר"ח נתקשה בזה, וע"כ מחדש שהמחבר כאן מיירי שהבתים הם קרובים, וע"כ אין נחשבת ההליכה להפסק, משא"כ שם בסי' ח' מיירי שהבתים הם רחוקים זה מזה, ע"כ הוי הפסק עכתו"ד עיי"ש. ולפי"ז נמצא שאם צריך לבדוק ב' בתים שהם רחוקים זה מזה, באמת צריך לברך עוה"פ, וכ"פ החי"א (כלל קי"ט סעי' כ"א), וע"כ כ' שאם שאם בודק את ביתו וחנותו שהוא בחצר אחרת, יברך עוה"פ על בדיקת החנות, משא"כ אם הבית האחר סמוך לו, אינו צריך לברך, ע"כ.

כמה בתים לכמה בני אדם, דאז בוודאי כל בית ובית הוא מצוה בפני עצמה¹, דא"כ הו"ל לפרש, ותו דמלשון הר"ן והמאירי, שכתבו ומי שיש "לו" כמה בתים לבדוק, נראה דמיירי באופן שהבתים הם שלוו².

אמנם אח"כ כ' שם הר"ן: ואיכא מאן דאמר דאם שח בין "בדיקה לבדיקה", חוזר ומברך, ומדמה ליה לתפילין, דאמרינן דאם שח בין תפילין של יד לשל ראש חוזר ומברך, וליתא, דהתם שתי מצות ניהו, אבל הכא אינו אלא מצוה אחת, והרי הוא דומה כאילו יושב בסוכה ושח דאינו חוזר ומברך עכ"ד. ומהלשון שכתב הר"ן "בין בדיקה לבדיקה" לכאורה נראה דמיירי בין בדיקת ב' בתים, ועכ"ז כתב שהוא מצוה אחת.

וע"כ נראה דמש"כ הר"ן "בין בדיקה לבדיקה", אין כוונתו בין בדיקת ב' בתים, אלא מיירי באמצע בדיקת בית אחד, ולשון "בין בדיקה לבדיקה" היינו בין התחלת הבדיקה לסופה, וכן משמע ממש"כ שם הר"ן בהמשך דבריו: ומיהו רבינו האי ז"ל אמר ירושה לנו מאבותינו שלא ישיח עד שיגמור כדי שלא יסיח דעתו כי כשהוא נמנע מהשיחה לבו מוכן למעשה, וזה בוודאי כוונתו שלא ישוח אפי' באמצע בדיקה חד בית, ואדרבה בין בדיקת ב' בתים אפי' דמותר לשוח, וכמו שכתבנו במק"א דלא שייך לומר שלבו יהי' מוכן למעשה כיון דאינו עוסק אז בבדיקה. ועיין

1. אולם בדברי המהר"ם חלוואה היה אפשר לומר דמיירי בבודק כמה בתים להרכב בני אדם, דזה לשונו שם: "והבודק כמה בתים בברכה אחת סגי", ותו דאח"כ כתב "מידי דהוה אשוחט מאה עופות או מאה בהמות והוא דרעת" עליהו מעיקרא דאי לא הו"ל כנמלך דמברך על כל כוס וכוס" עכ"ל, ואי מיירי דהבתים הם שלו, הלא פשוט דהוי דעתו עלייהו, דהא מחויב לבדקם. ותו נראה דאפי' אם מאיזה סיבה שכח בשעת הברכה דצריך גם לבדוק בית השני, מ"מ לא נקרא "נמלך", כיון שמוטל עליו ומחויב לעשותו, וכעין מה שכתבו התוס' בברכות (דף מ"ב ע"א ד"ה אתכא דריש גלותא, ונפסק כן באו"ח סי' תע"ז סעי' ב') דמי ששכח ולא אכל אפיקומן ולא נזכר עד אחר שנטל ידיו או אמר הב לן ונברך, דאע"ג דבעלמא קי"ל (או"ח סי' קע"ט סעי' א') דהוי היסח הדעת מאכילה, וצריך לחזור ולברך ברכה ראשונה, מ"מ באפיקומן אינו מברך עוה"פ דאתכא דרחמנא סמכינן, והיינו דכיון דהוא חייב לאכול אפיקומן וא"א לו ליפטור ממנו, שוב היסח הדעת שלו אינו מעלה ולא מוריד עיי"ש, וא"כ מסתבר דהוא הדין כאן, כיון דמחויב לבדוק בכל המקומות, תו לא נחשב כנמלך דמברך על כוס וכוס, דשם אינו מחויב לשתות עוד כוס, משא"כ כאן הרי מחויב ועומד לבדוק גם הבית השני, ואינו בגדר נמלך ודרו"ק.

2. וגם דברי הביאור הגר"א דקאי על דברי המחבר שכ' בברכה אחת יכול לבדוק כמה בתים, ואם בעה"ב רוצה יעמיד מב"ב אצלו בשעה שהוא מברך ויתפזרו לבדוק איש במקומו על סמך ברכה שברך בעה"ב, משמע דמיירי בבעה"ב שצריך לבדוק כמה בתים שהם שלו, וע"ז כתב הגר"א דהטעם שיכול לפטור בברכה אחת הוא משום שדומה לשחיטה, עיי"ש.

זצ"ל, והשיב דיכוין בשעת הברכה דאינו רוצה לפטור הבית השני, ואז יכול לברך לכו"ע, עיי"ש, [וכ"ה בהגהותיו לשו"ע (חכמת שלמה) בסי' תל"ב, ובספרו שו"ת האלף לך שלמה (או"ח סי' קצ"ט)], ונראה מזה דגם הגרש"ק זצ"ל ס"ל דהם ב' מצות, דהא דעת המשכנות הרועים היה דהליכה הוא הפסק משום דב' בתים הם ב' מצות, ובחד מצוה גם דעתו דאין הליכה הפסק ביניהם וכמבואר בדברי המג"א בסי' תקפ"ט הנ"ל, וע"כ אם דעת מורו הגרש"ק דהוא חד מצוה, א"כ פשוט דאין הליכה הפסק, ולמה לא העיר עליו בזה, אע"כ דהסכים עמו דהם ב' מצות, וצריך להיות הליכה הפסק ביניהם, רק היות שיש שסוברים דגם בב' מצות אין הליכה הפסק, וכ"ה דעת הט"ו (סי' ח' ס"ק י"א), ע"כ כ' הגרש"ק העצה שיכוין שלא לפטור המקום השני, ואז יכול לברך לכו"ע. וגם מדברי הגרש"ק בשו"ת האלף לך שלמה (סי' שפ"ז) שדן אי שיחה הוא הפסק באמצע בדיקת ב' בתים, נראה שסובר דהם ב' מצות עיי"ש.

ותו, דבחק יעקב (או"ח סי' תל"ב ס"ק י"א), והעתיקו השו"ע הרב והמשנ"ב (שם) כתבו דהטעם דקיי"לין שאם עושה שליח לבדוק מקצת ביתו, שצריך השליח לצאת בברכת הבעה"ב, דכיון דהיא חדא מצוה, אע"פ שנעשית ע"י אנשים הרבה, א"א לברך עליה רק פעם אחת ולא ב' פעמים, וע"כ צריכים כולם לצאת בברכת הבעה"ב עיי"ש, הרי דמצוה אחת א"א לחלק ולברך ב' ברכות על זה. וכן ראיתי בשבילי דוד בכללי ברכות (כלל שני פ"ב אות י"א) דאם מכוין בתקיעת שופר לצאת בברכתו רק חצי המצוה, פשוט דא"צ לחזור ולברך, דבע"כ נמשך אחר ההתחלה, דהאיך יברך על חצי המצוה, אם אין דעתו גם על חלק השני, וכיון דא"א לברך רק ברכה אחת נפטר הכל בע"כ דרך גררא עכ"ל, ולפי"ז אם אמרינן דבדיקת ב' בתים הוה חד מצוה, האיך כתב הגרש"ק זצ"ל שיכוין בברכתו לפטור רק בית אחד, הלא זהו רק חצי המצוה, והאיך יברך רק על חצי מצוה, דהא לא שייך על מצוה אחת שתי ברכות, אלא על כרחק

אמנם במשנה ברורה (סי' תל"ב ס"ק ז') כתב בשם המאמר מרדכי (ס"ק ד') ובשם חק יוסף, שתי' דבסי' ח' מיירי שעושה שתי מצוות, דהיינו לבישת טלית קטן ואח"כ טלית גדול, וע"כ אמרינן דהליכה הוא הפסק בין הברכה שבירך על מצוה הראשונה להתחלת המצוה השניה, משא"כ כאן שהוא באמצע עשיית מצוה אחת, בזה אין הליכה נחשבת הפסק, וא"צ לברך עוה"פ, עיי"ש.

ועיין בדעת תורה (כאן) דיסוד זה נובע מדברי המג"א (באו"ח סי' תקפ"ט ס"ק ד'), שכ' דמי שיצא בביתו תקיעות דמיושב, והולך אח"כ לביהכנ"ס לשמוע תקיעות דמעומד, אין ההליכה הפסק, וא"צ ברכה אחרת, וכ' ולא דמי לציצית, דשם ב' מצות הם, משא"כ כאן דכולה חדא מצוה וכמש"כ הרי"ף, עכ"ל, וא"כ כמו"כ לגבי בדיקת חמץ דהוא חדא מצוה, ומחויב להמשיך בה, אין ההליכה נחשבת להפסק.

אלא דלפי"ז צריך ביאור שיטת הפר"ח והחיי"א הנ"ל שסוברים שכשהבתים רחוקים זה מזה שפיר הוא הליכה הפסק, הלא בתוך מצוה אחת אין הליכה הפסק, וכמש"כ המג"א הנ"ל [ועי' בחיי"א (כלל קמ"א ס"ק ז') שהעתיק דברי המג"א הנ"ל לדינא, שבאמצע תקיעת שופר כיון שהוא מצוה אחת אין הליכה הפסק]. וע"כ נראה שהחיי"א והפר"ח ס"ל דבדיקת ב' בתים נחשבת לב' מצוות, וע"כ לשיטתם שפיר כתבו דהליכה הוה הפסק בין בדיקת ב' בתים.

ומצאתי בשו"ת משכנות הרועים (ח"א סי' ז'), שהעלה ג"כ דהליכה הוא הפסק בין בדיקת ב' בתים [וכשי' הפר"ח והחיי"א], והביא ראיה מדברי המג"א הנ"ל (בסי' תקפ"ט) שכ' דהליכה בין ב' מצוות הוא הפסק, א"כ הוא הדין לגבי בדיקת שתי בתים, דכל בית ובית הוא מצוה בפנ"ע, ג"כ הוא הליכה הפסק. הרי בהדיא דהטעם דהליכה הוא הפסק בין בדיקת ב' בתים, הוא משום דבדיקת ב' בתים נחשב שתי מצוות.

ובשו"ת משכנות הרועים (שם) כתב שהיה לו נידון בזה עם רבו הגאון רבי שלמה קלוגער

לכאור מדוע בדיקת ב' בתים מקרי ב' מצוות אמנם בטעמא דמילתא שבדיקת ב' בתים מקרי ב' מצוות, צריך ביאור, וראיתי במועדים וזמנים (הנ"ל), שכתב להסביר עפ"י מה שמחדש שם דתשבתו הוא דין בבית, וכלשון הפסוק תשבתו שאור מבתיכם, וע"כ רק מי שיש לו בית חייב בתשבתו, אבל מי שאין לו בית כגון בחור הרי הוא פטור, וא"כ כיון דבדיקה הוא לצורך קיום תשבתו, ע"כ כל בית ובית הוא מצוה בפ"ע עיי"ש. ובשו"ת דעת מרדכי (הנ"ל) כתב ג"כ כעין דברי המועדים וזמנים הללו, דהיות דכתיב תשבתו שאור "מבתיכם" לשון רבים, היינו הכוונה על כל בית ובית בפנ"ע, והוי כמו כנפי "בגדיהם", דהוי כל בגד ובגד, עיי"ש.

אמנם לענ"ד זה דוחק, דאפי' את"ל דתשבתו הוא דין בבית, ורק מי שיש לו בית מחויב בזה, מ"מ לומר בשביל כך דמי שיש לו כמה בתים, שיש חיוב תשבתו בפני עצמו על כל בית ובית, הוא חידוש, דכפשוט נראה דדין תשבתו מחייב את האדם שכל הבתים שלו יהיו נקיים מחמץ, ואין זה ב' מצוות נפרדות כשיש לו ב' בתים, כי אם מצוה אחת.

ותו צ"ע בזה, דהלא אנו דנים כאן לגבי בדיקת חמץ, וא"כ מנ"ל דבדיקה הוא לצורך קיום מצות תשבתו, הלא יותר מסתבר לומר דחיוב הבדיקה הוא כדי שלא לעבור על כל יראה ובל ימצא, וכמש"כ רש"י בריש פסחים, ובפרט לפי"מ דס"ל הרבה פוסקים, דנשים פטורות ממצות תשבתו, דהוי מ"ע שהזמן גרמא, וא"כ קשה למה נשים מחויבות לבדוק חמץ, וע"כ דמשום איסור בל יראה דהם חייבת בו, וכ"ה בהדיא בשו"ת שואל ומשיב (מהדורא תנינא ח"ב סי' ח' בר"ה והנה בשנת) שהרב השואל הקשה שם, דהאין מברכין נשים על בדיקת חמץ, הא נשים פטורות מתשבתו, ואעפ"י שעכ"ז חייבות לבדוק בשביל בל יראה, הא קייל"ן שלא נתקנה שום ברכה על מניעת איסור, ואין אנו מברכין שום ברכה על שמירת לא תעשה. ות"י השואל ומשיב שם, דמה שאין מברכין על ל"ת היינו משום דעל

דסובר דהם ב' מצוות, ושפיר יתכן לברך ברכה אחרת על בית השני כשמכוין שלא לפטור בברכה הראשונה על בית הראשון.

אחר כתיב זאת הראה לי חכם אחד, בשו"ת דעת מרדכי (רבינוביץ, סי' ל"ח), דג"כ כתב דש"י הפר"ח דסובר דהליכה הוא הפסק בין בדיקת ב' בתים, ע"כ משום דסובר דהם ב' מצוות, וכתב דכן מבואר בדברי הריב"ש הנ"ל דמדמה מילת ב' תאומים לבדיקת ב' בתים, וכמו"כ מבואר בדברי הר"ן שכ' דברכה אחת יכול לבדוק כמה בתים, כמו דמברך ברכה אחת על שחיטת ב' בהמות, אולם אח"כ כתב דלפי"ז צ"ע דברי הר"ן שכ' לגבי השח בין בדיקה לבדיקה דהוא מצוה אחת מבואר דהוא חד מצוה, ונמצא דהר"ן סותר את עצמו, וע"כ כ' דמש"כ הר"ן דברכה אחת יכול לבדוק כמה בתים והביא ראיה משחיטה, לרווחא דמילתא כתב כן, והנ"מ דאפי' היכי דהוי שתי מצוות כגון שבדוק ביתו ובית חבירו בשליחות, או שנעשה שליח בעד שניהם, אפי' בכה"ג סגי בברכה אחת, וכ' ולפי"ז גם מדברי הריב"ש אין ראיה, דהיות דהריב"ש כתב תשובה זו למורו הר"ן כמו שיראה להמעייין שם, א"כ כוונת הריב"ש לדברי הר"ן הללו, דאפי' כשבדוק ב' בתים דהם ב' מצוות, עכ"ז מברך ברכה אחת, וא"כ שפיר יש ראיה דכמו"כ במל תאומים ג"כ מברך ברכה אחת, עכתו"ד.

ולפענ"ד לכאורה מה שכתב דהריב"ש מיירי כשבדוק ב' בתים שאינם שלו דהם ב' מצוות, צ"ע בזה, דהריב"ש כ' בהדיא "וכמו שמחויב לבדוק" כל רשותו" כך מחויב למול כל זכר מאנשי ביתו, הרי מפורש דאיירי כשבדוק ב' בתים דהם שלו, וזהו שמדמה הנידון למילת תאומים, וע"כ דסובר דגם בכי האי גוונא הם ב' מצוות, ולפי"ז לפי"מ שכ' הדעת מרדכי (שם) דהריב"ש נתכווין לדברי הר"ן הנ"ל, א"כ גם הר"ן כוונתו כפשטיה דאפי' כשבדוק ב' בתים דהם שלו, ג"כ הם ב' מצוות ומברך ברכה אחת, ומה שכ' הר"ן אח"כ לגבי השח בין בדיקה לבדיקה, דהיא מצוה אחת, כוונתו לשח באמצע בדיקת חד בית וכמו שכתבנו לעיל, ודו"ק.

למה נחשב בדיקת כל בית ובית למצוה בפני עצמו.

וברוחק היה אפ"ל דלפי מה דמבואר בתוס' (בריש פסחים), דכיון דאנו מבטלים החמץ ושוב אין עוברים עוד מה"ת על ב"י, ע"כ עיקר בדיקת חמץ הוא משום שמא יבוא לאכלו⁴, ונמצא לפי"ז דבדיקה הוה בחינת הכשר הבית כדי שיוכל לדור ולהשתמש שם בפסח בלי חשש שיבוא לאוכלו, ולפי"ז אפ"ל דהכשר כל בית ובית הוא בגדר מצוה בפני"ע, דהא דירת כל בית ובית היא מציאות בפני"ע, והצריכו חכמים להכשיר כל רשותו ואפי' מה שמסתמא לא ידור שם בפסח, משום חשש דאולי יבוא להשתמש שם או משום לא פלוג, אבל במציאות הרי הכשר כל מקום שיכול לדור שם הוה מציאות בפני"ע, דהא אפשר לדור במקום אחד ולא יבוא לאכול שם חמץ, אף דבשאר מקומות עדיין יש חשש, מש"ה נחשב בדיקת כל בית ובית למצוה בפני"ע, וצ"ע בזה.

שלילה לא שייך ברכה, וחז"ל לא תיקנו ברכה רק על עשיה, ולפי"ז בבבדיקת חמץ שמחויבת לעשות אף שאינו רק בשביל שלא יעבור על ל"ת, שפיר מברך³ עיי"ש. הרי בהדיא דבדיקת חמץ לגבי נשים היינו כדי שלא לעבור בב"י, וא"כ מסתבר דבדיקת חמץ לגבי אנשים ג"כ הוה כדי שלא לעבור בב"י, דרוחק לומר דחיוב בדיקת חמץ לגבי נשים אינו דומה לחיוב בדיקת חמץ לגבי אנשים.

וא"כ לגבי כל יראה הרי לא כתיב לשון "בתיכם" כמו דכתיב לגבי תשביתו, רק כתיב לא יראה לך חמץ "בכל גבולך", ואפילו מי שאין לו בית עובר על כל יראה כשיש לו חמץ ברשותו, וע"כ אפי' מי שאין לו בית מחויב לבדוק הכיסים [ע"י מש"כ מזה בקובץ אור ישראל גליון ז'], וא"כ לגבי כל יראה אין שייך לומר דכל בית ובית הוא דין בפ"ע, דהא כל גבולו ורשותו צריך להיות נקי מחמץ, וא"כ

3. וכ"כ בספר דרך פקודיך (מצוה ט' חלק הדיבור בסופו), דכ' אבל בבדוק בתוך החג שפיר מברך, הגם דכבר כלה זמן תשביתו ומטא זמן הלאו דב"י, ועל ל"ת לא מברכין, מ"מ חיוב ברכה הוא על מצות בדיקה שהוסיפו חכמים על ל"ת רבל יראה מ"ע בקום ועשה לבדוק ולחפש אחריו, עכתו"ד.

4. ואפי' לדברי רש"י הנ"ל שכ' שחיוב הבדיקה הוא כדי שלא לעבור בב"י, הרי מבואר בראשונים הכוונה שכדי לצאת מאיסור ב"י אפשר לעשות בשני דרכים, חדא ע"י בדיקה וביעור, וב' ע"י ביטול, וחז"ל חייבו שכדי לצאת מאיסור ב"י יעשה בדיקה וביעור ושלא לסמוך על הביטול, וטעם הדבר מחשש דיבאו לאכול, ונמצא די"ל גם לרש"י דעיקר חיוב בדיקה הוא כדי שלא לבוא לאכול, ואכמ"ל.

גודל ענין החומרות בפסח

בשם הר"ר בונם ז"ל, שמכל החומרות של פסח נעשים תכשיטין, ועל זה כתיב, ותבואי בעדי עדיים, וכתיב, צוארך בחרוזים. איתא במדרש על הפסוק גלתה יהודה מעוני, על שאכלו חמץ. ואיתא בספרים שבית המקדש נחרב בגלל זה, והתיקון הוא במה שעושים חומרות, מוסיפין חומרות ומוסיפין תכשיטין. בפסח יש חומרא של 'חוזר וניעור', ומדה טובה מרובה, שאף על פי שהמשהו טוב שיש באדם הוא מגואל – אף על פי כן הוא חוזר וניעור. חמץ בפסח הוא במשהו, ומשהו יהדות יכול להגביה את האדם כולו.

(אמרי אמת – ימים ראשונים של פסח תרצ"א)